

Vasile PĂVĂLEANU

**DREPT
PENAL EUROPEAN**

EDITURA LUMEN
în elita editurilor românești

DREPT PENAL EUROPEAN

Vasile PĂVĂLEANU

Copyright Editura Lumen, 2018

Iași, Țepeș Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNCS

edituralumen@gmail.com

prlumen@gmail.com

www.edituralumen.ro

www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT

Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părți din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PĂVĂLEANU, VASILE

Drept penal european / Vasile Păvăleanu. - Iași : Lumen, 2018

ISBN 978-973-166-491-0

159.9

ARGUMENT

Ideea unui Drept penal european nu este nouă, însă necesitatea unui asemenea drept s-a impus în condițiile în care fenomenul infracțional a depășit granițele naționale, iar legislațiile statelor nu au putut contribui eficient la combaterea acestui flagel, fiind necesare măsuri adecvate pe plan european și, în mod corespunzător, pe plan internațional. Însă un asemenea demers este greu de realizat, întrucât normele dreptului penal național au caracter intern, iar crearea unui drept penal internațional a fost contestată de unii autori și acceptată de alții¹.

Sub acest aspect, profesorul Vintilă Dongoroz² nu concepea posibilitatea unui drept penal internațional, întrucât nu exista o organizație juridică a comunității internaționale, care presupune o putere superioară suveranității fiecărui stat competentă să impună o ordine comună.

Un alt ilustru profesor Vespasian V. Pella, considerat „un eminent Apostol al justiției penale internaționale”³, a militat pentru unificarea progresivă a dreptului penal internațional, crearea unei instanțe penale internaționale și construcția europeană printr-o cooperare bazată pe toți membrii societății europene, aducându-și aportul la elaborarea proiectului Codului penal internațional⁴.

În lucrare sunt prezentate argumentele formulate împotriva sau în favoarea unui drept penal european,

¹ Vasile Păvăleanu, Cooperarea judiciară în materie penală în cadrul Uniunii Europene, RDP nr.3/2009, p.27.

² Vintilă Dongoroz, Drept penal, București, 1939, p.179.

³ Quintiliano Saldana, în Vespasian V. Pella, Criminalitatea colectivă a statelor și dreptul penal al viitorului, Ed. Hamangiu București, 2017, p.109.

⁴ Mircea Dușu, Vespasian V. Pella, Fondator al dreptului internațional. Promotor al justiției penale internaționale, Ed. Universul Juridic, București, 2012.

exprimându-se opinia⁵ că „un drept penal european, al cooperării și armonizării, corespunde unei necesități imperioase”, impusă de creșterea și internaționalizarea criminalității, care devine din ce în ce mai periculoasă, transformându-se în criminalitatea organizată, ce acționează în domenii precum traficul de droguri, terorism, ș.a.

Elaborarea unei lucrări de referință în domeniul Dreptului penal european reprezintă un demers științific și rodul unei activități îndelungate ca magistrat și profesor universitar în materia dreptului penal și procesual penal, care s-a finalizat prin mai multe manuale și cursuri universitare. Astfel, în anii 2012 și 2014 au apărut, la Editura Universul Juridic București, cursurile de Drept penal general și Drept penal special, iar în anul 2016 a fost publicat manualul Drept procesual penal la Editura Universitaria București. La apariția acestei lucrări am precizat că următorul demers este îndreptat spre elaborarea Dreptului penal european, care urmează să apară cât mai curând posibil.

Noua lucrare este structurată în cinci titluri privind dreptul penal al Consiliului Europei și al Uniunii Europene, dreptul penal european și dreptul penal național, armonizarea reglementărilor în domeniul dreptului penal european, dreptul penal european și garanțiile procedurale și cooperarea internațională în materie penală.

La elaborarea cursului s-au avut în vedere lucrările de referință din dreptul intern și din dreptul comparat, jurisprudența Curții Constituționale, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a CEDO, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, directivele și alte acte normative ale Uniunii Europene, precum și opiniile exprimate de specialiști în domeniu.

Cursul se adresează studenților, masteranzilor și doctoranzilor de la facultățile de drept și de administrație

⁵ Jean Pradel, Geert Corstens, Gert Vermeulen, *Droit pénal européenne*, éd. 3, Dalloz, 2009, p.6.

publică, însă poate fi util și pentru magistrați, avocați și alți specialiști în domeniul dreptului.

Autorul

DREPT PENAL EUROPEAN

Considerații generale privind dreptul penal european

1. Noțiune

Necesitatea unui drept penal european s-a impus în condițiile în care fenomenul infracțional a depășit granițele naționale, iar legislațiile statelor nu au putut contribui eficient la combaterea acestui flagel, fiind necesare măsuri adecvate pe plan internațional. Un asemenea demers este greu de realizat întrucât normele dreptului penal național au caracter intern, iar crearea unui drept penal internațional a fost contestată de unii autori și acceptată de alții⁶.

Sub acest aspect, profesorul Vintilă Dongoroz⁷ nu concepea posibilitatea unui drept penal internațional, întrucât nu exista o organizație juridică a comunității internaționale, care presupune o putere superioară suveranității fiecărui stat competentă să impună o ordine comună, opinie exprimată de autori, cum ar fi Maggiore, Bettiol, Garraud etc. Această realitate a fost recunoscută și prin tratatele instituționale ale Comunităților Europene.

Totuși realitățile de după cel de-al doilea război mondial au impus instituirea unor tribunale internaționale pentru judecarea marilor criminali de război, cum a fost Tribunalul de la Nüremberg (prin acordul de la Londra din 8 august 1945)⁸. Prin rezoluția ONU 808 din 22 februarie 1993 s-a creat Tribunalul internațional, cu sediul la Haga, pentru judecarea persoanelor prezumate responsabile de încălcări grave a

⁶ Vasile Păvăleanu, Cooperarea judiciară în materie penală în cadrul Uniunii Europene, RDP nr. 3, 2009, p. 27.

⁷ Vintilă Dongoroz, Drept penal, București, 1939, p. 179.

⁸ Jean Pradel, Geert Corstens, Gert Vermeulen, Droit pénal européen (2009), éd. 3e, Éd. Dalloz, Paris, p.1

dreptului umanitar internațional comise pe teritoriul fostei Yugoslavii după 1991⁹.

A apărut apoi ideea regionalizării dreptului penal internațional, susținută la Colocviul Asociației Internaționale de Drept Penal ce a avut loc în luna septembrie 1992 la Helsinki. Cu acest prilej s-a admis că termenul „regionalizare” are în vedere dezvoltarea modalităților de colaborare internațională între cel puțin trei state independente aparținând unei identități geografice determinate¹⁰.

Una dintre aceste modalități se referă la crearea unui drept penal european care, în viziunea unor autori¹¹, este constituit dintr-un ansamblu de norme penale (substanțiale, procedurale, penitenciare) comune unor state diferite din Europa, folosite în lupta împotriva criminalității și mai ales împotriva criminalității transnaționale organizate. Pornind de la această definiție, unii autori¹² s-au întrebat dacă un drept penal european corespunde unei necesități, invocându-se mai multe obstacole și fiind folosite mai multe argumente.

2. Argumente împotriva sau în favoarea unui drept penal european

2.1. Argumente împotriva dreptului penal european

Un prim obstacol este bazat pe ideea de suveranitate și pe acest plan se susține că exercitarea justiției penale este un atribut al suveranității și deci nu se poate realiza decât în cadrul național. Se consideră că argumentul suveranității este cel mai puternic împotriva ideii unui drept penal european, cu

⁹ Ibidem

¹⁰ V. Păvăleanu, op. cit. p. 27.

¹¹ J. Pradel, G. Corstens, G. Vermeulen, op. cit. p. 2.

¹² A. Tsitsoura, Faut-il un droit pénal européen?, Pouvoirs nr.55, 1990, p. 133.

precizarea că tratatele fondatoare ale Comunităților și a Uniunii Europene nu conferă competențe penale organelor europene.

Un al doilea obstacol provine din particularitățile naționale ale dreptului penal și mai ales ale procedurii penale. Însă în Europa există două sisteme, unul al dreptului penal continental, născut din dreptul roman și altul denumit common law, reprezentat de Anglia¹³. Deși distincția între sistemul procedural continental (inchizitorial) și cel englez (acuzatorial) tinde a se estompa într-o anumită măsură, este totuși puțin probabil că un drept unic se va aplica în toată Europa, întrucât diferențele juridice, sociologice și culturale se opun și se vor opune încă mult timp¹⁴.

Cu toate acestea, cel de-al doilea obstacol nu poate fi determinant, întrucât în dreptul penal general unele instituții cum ar fi cauzele de neresponsabilitate pot fi unificate, situație ce se poate întâmpla și în dreptul penal special.

În fine, se pot adopta reguli uniforme la nivel european, care vor fi integrate în legislațiile naționale și aplicate de judecătorii naționali, realizându-se chiar o armonizare a legislațiilor penale.

2.2. Argumente în favoarea dreptului penal european

Se consideră că un drept penal european, al cooperării și armonizării, corespunde unei necesități imperioase¹⁵.

Această necesitate este impusă de creșterea și internaționalizarea criminalității, care devine din ce în ce mai periculoasă, transformându-se în criminalitatea organizată, care acționează în domenii precum traficul de droguri, terorism, trafic de opere de artă, de vehicule furate și apoi revândute. Crima devenind internațională, trebuie ca și dreptul penal să

¹³ J. Pradel, *Droit pénal comparé*, Dalloz, éd.3e, 2008, passim.

¹⁴ J. Pradel, G. Corstens, G. Vermeulen, op. cit., éd. 3e, p. 4.

¹⁵ *Ibidem*, p. 6.

devină internațional, însă numai la scară regională lupta împotriva crimei organizate are toate șansele de a deveni eficace¹⁶. Unii autori consideră că doctrina justifică adesea existența unui drept penal european pentru a compensa deficitul de securitate rezultat din dispariția frontierelor¹⁷. Sub acest aspect se cuvine să menționăm că la 16.02.2017 Parlamentul European a adoptat noul regulament Schengen, ce prevede că toți cetățenii U.E. și din alte state, care vin în U.E. sau pleacă vor fi verificați în baza de date, cum ar fi cea a documentelor furate (Crai nou din 17.02.2017). Noile reguli au fost agreate de Consiliul U.E. la 5.12.2016 și au intrat în vigoare de la data publicării regulamentului în Jurnalul Oficial al U.E. Danemarca, Marea Britanie și Irlanda nu s-au raliat acestui regulament.

¹⁶ U. Sieber, *À propos de Code pénal type européen*, R.D. pén., crim. 1999, p. 3.

¹⁷ H. Labayle, *Application du titre VI de traité sur l'Union européenne à la matière pénale*, RSC 1995, p. 48.